

باسمہ تعالیٰ

برنامہ وزارت نفت دولت

چهاردهم

(۱۴۰۳-۱۴۰۷)

جناب آقای محسن پاک نژاد

مرداد ۱۴۰۳

فهرست مطالب

- ۱- ابر چالشهای صنعت نفت ۵
- ۲- اسناد بالادستی حاکم بر برنامه پیشنهادی ۶
- ۳- تحولات عرضه و تقاضای جهانی نفت و جایگاه ایران ۱۲
- ۴- برنامههای وزارت نفت در شرکت ملی نفت ایران ۱۴
- ۵- برنامههای وزارت نفت در شرکت ملی گاز ایران ۲۱
- ۶- برنامههای وزارت نفت در شرکت ملی پالایش و پخش فرآوردههای نفتی ۲۲
- ۷- برنامههای وزارت نفت در شرکت ملی صنایع پتروشیمی ۲۶
- ۸- تقویت منابع انسانی و اصلاح ساختار وزارت نفت ۲۷
- ۹- دیپلماسی انرژی ۲۸
- ۱۰- بهینه‌سازی مصرف سوخت و بهبود شدت انرژی ۳۰
- ۱۱- مسئولیت‌های اجتماعی و محرومیت زدایی ۳۱

نام و نام خانوادگی

محسن پاک‌نژاد

تاریخ تولد:

۱۳۴۵/۰۳/۲۲ - تهران

سوابق تحصیلی

۱. لیسانس مهندسی برق-دانشکده فنی
دانشگاه تهران
با رتبه ممتاز
۱۳۶۳-۱۳۶۷

۲. فوق لیسانس مهندسی صنایع-دانشگاه صنعتی
امیرکبیر(پلی تکنیک)
با معدل ۱۸
۱۳۷۵-۱۳۷۷

زبان انگلیسی

مسلط

سوابق شغلی

۱. معاون وزیر نفت در نظارت بر منابع
هیدروکربوری ۱۴۰۰-۱۳۹۷
۲. عضو هیأت عالی نظارت بر منابع نفتی طبق
ماده ۳ قانون اصلاح قانون نفت و رئیس
کمیسیون تخصصی این هیأت ۱۴۰۰-۱۳۹۷
۳. رئیس شورای عالی مهندسی مخازن نفت و
گاز در چارچوب مصوبه هیأت وزیران
۱۴۰۰-۱۳۹۷
۴. معاون مدیرعامل شرکت ملی نفت در امور
تولید ۱۳۹۷-۱۳۹۵
۵. عضو هیأت مدیره شرکت ملی نفت
۱۳۹۷-۱۳۹۵
۶. مدیرعامل و نایب رئیس هیأت مدیره شرکت
بازرگانی نفت ایران (NICO) ۱۳۹۳-۱۳۹۵
۷. معاون مدیر برنامه ریزی تلفیقی شرکت ملی
نفت ۱۳۹۳-۱۳۸۶
۸. مدیر برنامه ریزی شرکت نفت مناطق مرکزی
۱۳۸۶-۱۳۸۴
۹. عضو هیأت مدیره شرکت نفت مناطق
مرکزی ۱۳۸۶-۱۳۷۹
۱۰. عضو هیأت مدیره شرکت نفت فلات قاره
۱۳۹۲-۱۳۸۹
۱۱. عضو کمیسیون مناقصات شرکت ملی نفت
۱۳۹۲-۱۳۸۷
۱۲. مدیرکل نظارت بر صادرات مواد نفتی
۱۳۸۴-۱۳۷۹
۱۳. مدیر طرح توسعه میادین گازی ۱۳۷۹-۱۳۷۷
۱۴. مشاور وزیر نفت در امور اجرایی ۱۳۸۰-۱۳۷۶

آنچه در این مجموعه از آن به عنوان برنامه وزارت نفت نام برده می‌شود، در واقع راهکارها و راهبردهای عملیاتی است که بر اساس اسناد بالادستی، شامل قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور، سیاست‌های کلی نظام در بخش نفت و گاز، سیاست‌های اقتصاد مقاومتی و قوانین موضوعه، قانون و الزامات حاکم بر برنامه هفتم پیشرفت و ماموریت‌هایی که به موجب قوانین و مقررات از جمله قانون وظایف و اختیارات وزارت نفت بر عهده وزارت نفت گذارده شده، تنظیم و ارائه گردیده است.

صنعت نفت ایران از بدو پیدایش منشأ و نقطه اثر تحولات زیادی بوده است و به دلیل نقش محوری در پویایی اقتصادی، سیاسی و اجتماعی کشورمان بیش از دیگر بخشهای صنعتی و اقتصادی در معرض تغییر و تحول بوده است. وزارت نفت جمهوری اسلامی ایران به عنوان متصدی اعمال اصل مالکیت و حاکمیت ملی ایران بر ذخایر و منابع نفت و گاز، از طریق مدیریت بر شرکتهای تابعه و فرعی خود، بر عملیات اکتشاف، استخراج، بازاریابی و فروش نفت خام، گاز طبیعی و فرآورده‌های نفتی کشور نظارت مینماید. همچنین علاوه بر تأمین نیازهای اصلی انرژی، بخش اصلی از درآمد ارزی کشور به وسیله صدور نفت خام، گاز طبیعی و فرآورده‌های نفتی و پتروشیمیایی تأمین می‌گردد. ایران در بخش نفت ۱۵۹ میلیارد بشکه معادل نفت خام و در بخش گاز ۱۸۲ میلیارد بشکه معادل نفت خام، ذخایر در اختیار دارد که در مجموع با ۴۳۱ میلیارد بشکه معادل نفت خام حائز رتبه اول ذخائر هیدروکربوری جهان است. در سالهای گذشته اثرات تحریم‌های ظالمانه در بخشهای مختلف اجرایی، اقتصادی و مدیریتی کشور نمایان شده است و بویژه بخش نفت را با شرایط پیچیده و چالش‌های متعددی روبرو نموده است. این وضعیت پس از خروج یک‌جانبه ایالات متحده آمریکا از برجام، صنعت نفت را با شرایط سخت‌تری در بخش سرمایه‌گذاری، تبادلات مالی و فناوری، واردات تجهیزات، فروش و صادرات نفت خام و فرآورده مواجه نموده است.

آخرین وضعیت شاخص‌های کلان زنجیره تولیدات وزارت نفت به شرح ذیل می‌باشد:

ردیف	شاخص	تیر ماه ۱۴۰۳
۱	تولید نفت خام (هزار بشکه در روز)	۳۴۰۰
۲	میانگین تولید گاز خام (میلیون مترمکعب در روز)	۹۷۵
۳	ظرفیت پالایشی نفت خام و میعانات گازی (میلیون مترمکعب در روز)	۲۳۷۰
۴	میانگین تولید گاز سبک (میلیون مترمکعب در روز)	۷۲۰
۵	صادرات نفت خام و میعانات گازی (هزار بشکه در روز)	۱۵۴۷
۶	خوراک میعانات گازی پالایشگاه‌ها (هزار بشکه در روز)	۴۵۴
۷	ظرفیت اسمی تولید محصولات پتروشیمی (میلیون تن در سال)	۹۸
۸	متوسط تولید بنزین (میلیون لیتر در روز)	۱۱۴
۹	متوسط مصرف بنزین (میلیون لیتر در روز)	۱۲۰
۱۰	متوسط تولید گازوئیل (میلیون لیتر در روز)	۱۱۴
۱۱	متوسط مصرف گازوئیل (میلیون لیتر در روز)	۱۱۴

۱- ابر چالش‌های صنعت نفت

امروز صنعت نفت در مواجهه با ابر چالش‌ها و ناترازی‌های کلان و بسیار تأثیرگذار بر حوزه تأمین انرژی و منابع درآمدی مورد نیاز کشور می‌باشد که گذار از این ابر چالش‌ها و حل ناترازی‌ها یک موضوع ملی، فرابخشی و نیازمند عزم کلیه وزارت‌خانه‌ها و سازمان‌های مرتبط می‌باشد. اهم چالش‌ها به شرح ذیل می‌باشد:

۱- تشدید ناترازی گاز

۲- چالش‌ها و موانع پیش رو در حفظ، نگهداشت و افزایش تولید نفت خام با توجه به پیک جهانی نفت

۳- ناترازی بنزین به علت عدم توازن بین تولید و مصرف

۴- کمبود منابع برای تأمین مالی و سرمایه‌گذاری در طرح‌های توسعه‌ای بالادستی صنعت نفت و گاز

۵- محدودیت‌های بین‌المللی و احتمال تشدید آن

۶- نیروی انسانی، ساختار و بروکراسی

با توجه به چالش‌های کلان مطرح شده و سایر چالش‌های موجود در صنعت نفت، راهکارهایی برای حل این چالش‌ها با در نظر گرفتن سیاست‌ها و برنامه‌های کلی نظام از جمله سیاست‌های کلی ابلاغی مقام معظم رهبری،

اقتصاد مقاومتی، قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی، قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی، سیاست‌های اقتصاد مقاومتی و قانون برنامه هفتم پیشرفت تدوین و هدف‌گذاری شده است. در ادامه ابتدا چارچوب‌های کلی مطرح و سپس راهکارها به تفکیک هر حوزه بیان خواهند شد.

۲- اسناد بالادستی حاکم بر برنامه پیشنهادی

۱-۲- سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی

بندهای ناظر بر بخش نفت و گاز

بندهای زیر از سیاست‌های اقتصاد مقاومتی به طور مستقیم ناظر بر بخش نفت و گاز میباشند که به عنوان خط مشی کلی در تعریف فعالیت‌ها و طرح‌های وزارت نفت مالک برنامه ریزی و اجرا قرار و خواهد گرفت.

- بند ۴- کاهش شدت انرژی
- بند ۱۳- مقابله با ضربه پذیری درآمد حاصل از صادرات نفت و گاز از طریق:
 - ✓ انتخاب مشتریان راهبردی
 - ✓ ایجاد تنوع در روش های فروش
 - ✓ مشارکت دادن بخش خصوصی در فروش.
 - ✓ افزایش صادرات گاز
 - ✓ افزایش صادرات پتروشیمی
 - ✓ افزایش صادرات فرآورده‌های نفتی.
- بند ۱۴- افزایش ذخایر راهبردی نفت و گاز کشور به منظور اثرگذاری در بازار جهانی نفت و گاز و تأکید بر حفظ و توسعه ظرفیتهای تولید نفت و گاز، به ویژه در میادین مشترک
- بند ۱۵- افزایش ارزش افزوده از طریق تکمیل زنجیره ارزش صنعت نفت و گاز، توسعه تولید کالاهای دارای بازدهی بهینه براساس شاخص شدت مصرف انرژی و بالا بردن صادرات برق، محصولات پتروشیمی و فرآورده های نفتی با تأکید بر برداشت صیانتی از منابع

۲-۲- سیاست های کلی برنامه هفتم پیشرفت ابلاغی مقام معظم رهبری در بخش انرژی

- افزایش حداکثری تولید نفت خام و گاز طبیعی در میادین مشترک
- افزایش ضریب بازیافت در میادین مستقل
- افزایش ارزش افزوده از طریق تکمیل زنجیره ارزش صنعت نفت و گاز

احکام و تکالیف مندرج در برنامه هفتم پیشرفت مرتبط با بخش نفت و گاز

فصل ۱- رشد اقتصادی

ماده ۲- در اجرای بند (۱) سیاست‌های کلی برنامه پنجساله هفتم ابلاغی ۱۴۰۱/۶/۲۰ از سوی مقام معظم رهبری و به منظور تحقق اهداف کمی زیر مطابق با احکام این فصل اقدام می‌شود:

متوسط رشد سالانه در برنامه	واحد	سنجه عملکردی
رشد صادرات نفتی	درصد	۱۲
رشد صادرات غیر نفتی	درصد	۲۳
رشد بخش نفت	درصد	۹

درآمد نفت و گاز

ماده ۱۴-

الف- اختصاص یک سوم از سه درصد (۳٪) درآمد حاصل از صادرات نفت خام، میعانات گازی و خالص صادرات گاز طبیعی بر اساس سهم هر استان در ارزش تولید نفت خام، میعانات گازی و گاز طبیعی به استان‌های نفت‌خیز و گازخیز و دو سوم باقیمانده به شهرستان‌ها، بخشها و دهستان‌های کمتر توسعه‌یافته بر اساس شاخصهای توسعه‌نیافتگی تعیین شده توسط سازمان.

ب- واریز ماهانه حداقل شصت درصد (۶۰٪) از عواید حاصل از صادرات و فروش داخلی کلیه محصولات فرعی گازی از جمله اتان، پروپان، بوتان، پنتان و گوگرد و مایعات گازی به حساب «سرمایه‌گذاری نفت و گاز کشور» وفق بند (۳) سیاست‌های کلی برنامه پنجساله هفتم پس از کسر سهم مربوط به حساب بهینه‌سازی انرژی موضوع جزء ۲-۵ بند «الف» ماده (۴۶) قانون هفتم پیشرفت و مصرف منابع فوق با رعایت اصول ۴۴ و ۸۰ قانون اساسی جهت:

- اکتشاف یا توسعه میادین جدید نفت و گاز یا نگهداشت و افزایش تولید میادین موجود کشور با اولویت میادین مشترک به ویژه فشارافزایی میدان گازی مشترک پارس جنوبی
- مشارکت در طرحهای مصوب ستاد راهبری تجارت منطقه‌ای انرژی
- احداث، مقاوم‌سازی، نوسازی و بازسازی زیرساخت‌های اساسی مورد نیاز برای ذخیره‌سازی، انتقال، توزیع و صادرات نفت و گاز طبیعی و فراورده نفتی و گازی
- تأمین تجهیزات و احداث تأسیسات هوشمند اندازه‌گیری و رصد لحظه‌ای مبادلات نفت، گاز، میعانات گازی و فراورده‌های نفتی و گازی
- مشارکت در اجرای طرحهای بهینه‌سازی و مدیریت مصرف انرژی کشور به‌ویژه کاهش ناترازی گاز طبیعی و فراورده‌های نفتی و گازی

مولدسازی

ماده ۱۵- به منظور مولدسازی ذخایر نفت و گاز کشور، سرعت بخشی به توسعه میادین نفت و گاز و اصلاح رابطه مالی دولت با شرکت ملی نفت ایران قراردادهای مجزا با شرکت ملی نفت ایران در مورد میادین در حال بهره برداری یا دارای قرارداد توسعه فعلی در قالب قراردادهای بلندمدت به تفکیک میدان/مخزن نفت و گاز با تصویب شورای اقتصاد اقدامات زیر منعقد خواهد شد:

در مورد سایر میادین نفت و گاز با اولویت میادین مشترک و میادین گازی نسبت به واگذاری فعالیت های توسعه، اکتشاف و بهره برداری از میادین به شرکت ملی نفت ایران و سایر شرکتهای متقاضی صاحب صلاحیت اکتشاف و تولید اقدام خواهد شد به نحوی که در پایان سال سوم اجرای این قانون حداقل دو درصد (۲٪) و در پایان برنامه حداقل پنج درصد (۵٪) از توان تولید نفت کشور به شرکتهای متقاضی غیردولتی ذی صلاح عرضه شده باشد.

به منظور افزایش جذابیت سرمایه گذاری در میادین گازی نسبت به سرمایه گذاری جهت توسعه میادین گازی جدید اقدام و تولیدات حاصل مطابق الزامات تبصره ۲ ماده ۱۵ صادر خواهد شد و اولویت بخشی تخصیص گاز طبیعی تولیدی از این میادین به صنایع انرژی بر و پتروشیمی ها که در طرحهای جمع آوری گازهای مشعل (فلر) و میادین جدید گازی از طریق مشارکت با شرکتهای اکتشاف و تولید در توسعه آنها مشارکت داشته اند به عمل خواهد آمد.

فصل ۹- انرژی

ماده ۴۲- در اجرای بند (۸) سیاست های کلی برنامه پنجساله هفتم پیشرفت و به منظور تحقق اهداف کمی زیر مطابق با احکام این فصل اقدام می شود:

جدول شماره ۸- اهداف کمی سنجه های عملکردی انرژی (نفت و گاز)

هدف کمی در پایان برنامه	واحد متعارف	سنجه عملکردی
۴۸۰۰	هزار بشکه در روز	ظرفیت تولید صیانتی نفت خام
۴۵۸۰	هزار بشکه در روز	تولید نفت خام (توان)
۱۰۸۰	معادل هزار بشکه در روز	افزایش تولید نفت خام و گاز از میادین مشترک
۸۷۰	هزار بشکه در روز	تولید میعانات گازی
۱۳۴۰	میلیون مترمکعب در روز	تولید گاز خام
۱۶	میلیارد مترمکعب در سال	جمع آوری گازهای مشعل
۱۲۸۵	معادل هزار بشکه نفت خام در روز	کاهش مصرف از طریق اجرای طرحهای بهینه سازی مصرف انرژی (مطابق جدول شماره ۱۰)
۱۲۹	میلیون لیتر در روز	تولید بنزین
۱۳۰	میلیون لیتر در روز	تولید نفت گاز
۴۹	میلیون لیتر در روز	تولید نفت کوره
۷۵	درصد	نسبت تولید بنزین و نفت گاز یورو ۴ به بالا به کل تولید این دو فراورده
۲۰	درصد	نسبت تولید محصولات سنگین پالایشی به کل محصولات پالایشی
۱	واحد درصد	افزایش ضریب بازیافت نفت خام در طول اجرای برنامه

نظام راهبری انرژی

ماده ۴۳- اصلاح ساختار اداری و سازمانی ستادی، شرکتها و سازمان‌های زیرمجموعه وزارت نفت با همکاری سازمان و با رویکرد تفکیک وظایف حاکمیتی از تصدی‌گری صدور گواهی سوخت صرفه‌جویی‌شده موضوع ماده (۴۶) قانون برنامه پیشرفت بابت سوخت فسیلی صرفه‌جویی‌شده توسط نیروگاه‌های هسته‌ای که در طول اجرای برنامه احداث می‌شود، هر ماه صادر نموده و به سازمان انرژی اتمی ایران تحویل دهند.

تولید و سیاست (دیپلماسی) انرژی

ماده ۴۴-

عقد قراردادهای بهره‌برداری مشترک با همسایگان و عقد قراردادهای مشارکت در تولید میادین مشترک با رعایت قوانین و اصل هفتاد و هفتم (۷۷) قانون اساسی با هدف تولید حداکثری و در راستای توسعه دیپلماسی انرژی و حضور در بازارهای بین‌المللی و مقاوم‌سازی اقتصاد مشارکت در توسعه یا احداث پالایشگاه یا پتروپالایشگاه خارجی یا تملک سهام آنها و نیز افزایش ظرفیت داخلی پتروپالایش نفت کشور به میزان ۳۰۰ هزار بشکه ایجاد و توسعه زیرساخت‌های لازم برای ذخیره‌سازی گاز طبیعی جهت بازیافت حداقل یکصد و بیست میلیون مترمکعب گاز طبیعی در روز طی دوره دوماهه اوج مصرف راه‌اندازی و بهره‌برداری از سامانه جامع مدیریت هوشمند انرژی جهت پایش و نظارت بر جریان و فرایندهای نقاط استخراج، انتقال و ذخیره‌سازی، تولید و مصرف (داخلی و صادرات) معاوضه (سوآپ) فراورده‌های نفتی و نفت خام به میزان دویست هزار بشکه در روز و صادرات و واردات گاز کشور به ترتیب به میزان چهل میلیارد مترمکعب و بیست میلیارد مترمکعب در سال

ارتقای کیفیت

ماده ۴۵-

تمهید سازوکارهای مورد نیاز برای ارتقای کیفی فراورده‌های تولیدی و کاهش تولید فراورده‌های سنگین در راستای افزایش ارزش‌افزوده محصولات در زنجیره پایین‌دستی پتروپالایشگاهی و نیز افزایش کیفیت فراورده‌های نفتی و تطابق آن با استانداردها و الزامات قانونی داخلی و بین‌المللی با اعطای تخفیف خوراک ۵ درصدی به شرکتهای پالایش نفت و میعانات گازی و نیز تخفیف خوراک تحویلی به شرکتهای پتروشیمی

مصرف انرژی

ماده ۴۶- به‌منظور مدیریت و کاهش شدت انرژی:

پیگیری و اجرایی نمودن برنامه‌های افزایش بهره‌وری و بهینه‌سازی در کل زنجیره تولید تا مصرف با رعایت

قوانین بالادستی و به طور خاص ماده ۴۶ قانون برنامه هفتم پیشرفت کشور در همکاری و هماهنگی کلیه دستگاه‌های مربوطه و به‌ویژه مجلس محترم شورای اسلامی جهت اصلاح قوانین و مقررات و تسهیل نظارتها به منظور حصول به میزان صرفه‌جویی مندرج در ماده ۴۶ برنامه یادشده به میزان ۱۲۸۵ هزار بشکه در روز معادل نفت خام

همکاری با سایر مراجع بالادستی جهت تهیه اساسنامه سازمان بهینه‌سازی و مدیریت راهبردی انرژی به عنوان یک نهاد حاکمیتی بالادستی و اثرگذار و نیز تدوین آیین‌نامه اجرایی مربوطه و تسهیل در ادغام سازمان بهینه‌سازی مصرف سوخت در این سازمان با توجه به الزامات بند الف-۲ ماده ۴۶ قانون برنامه هفتم پیشرفت کشور،

ایفای نقش کلیدی وزارت نفت در انجام تعهدات قانونی مربوطه مطابق به منظور بهینه‌سازی ترکیب سبد انرژی و اطمینان از اتخاذ رویکرد متوازن برای تأمین نیازهای انرژی درآینده با توجه به شرایط تولید و مصرف و خرید تضمینی گواهی‌های صرفه‌جویی انرژی یا عدم مصرف سوخت ارائه‌شده توسط مردم و بخش دولتی و غیردولتی

ایفای تعهدات وزارت نفت بازپرداخت طرح‌های بهینه‌سازی مصرف انرژی به‌منظور تسهیل در شکل‌گیری «بازار بهینه‌سازی انرژی»، تضمین تسویه «گواهی‌های صرفه‌جویی انرژی» و کاهش نکول‌پذیری آنها

اعمال استانداردهای اجباری عملکرد انرژی و برچسب‌گذاری لوازم، ساختمانها، وسایل نقلیه و تجهیزات صنعتی از منظر مصرف سوخت و جرایم و پاداش‌های متناسب و اثربخش با گواهیهای مربوطه مطابق سازوکار بازار بهینه‌سازی انرژی و محیط زیست از طریق بهابازار (بورس) انرژی

همکاری در تهیه برنامه جامع تأمین و تخصیص حاملهای انرژی شبکه حمل‌ونقل کشور را شامل بنزین، نفت‌گاز، گازمایع، برق و گاز طبیعی فشرده با همکاری سازمان به‌منظور رفع ناترازی بنزین، ایجاد تنوع در سبد سوختی کشور و اجرای تکالیف پدافند غیرعامل و قانون هوای پاک مصوب ۱۳۹۶/۴/۲۵،

تضمین ارائه حواله یا سپرده نفت خام قابل تبدیل به گواهی معادل حامل صرفه‌جویی شده از سهم دولت به سرمایه‌گذاران و تحویل نفت یا ارزش معادل روز تحویل، بر اساس مصوبات شورای اقتصاد در هر یک از طرح‌های صرفه‌جویی انرژی موضوع ماده (۱۲) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور همکاری جهت اخذ جریمه‌های موضوع ماده (۲۶) قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی بر مبنای قیمت صادراتی اخذ می‌گردد و همچنین عوارض گازهای مشعل (فلر) سوزانده‌شده در تأسیسات نفت و گاز به‌ازای هر مترمکعب گاز با اعلام ماهانه دبیرخانه هیأت عالی نظارت بر منابع نفتی (سازمان)

ماده ۴۸

توسعه زنجیره اکتشاف و استخراج نفت و گاز و پترو پالایشگاهها و صنایع پایین‌دستی پتروشیمی به‌منظور تحقق سیاستهای کلی از جمله رشد اقتصادی، اجرای طرح‌های عظیم اقتصادی ملی، پیشران، روزآمد و مبتنی

بر آینده‌نگری و تکمیل زنجیره ارزش و جهش اقتصادی

تخصیص تخفیف‌های پلکانی نرخ خوراک موضوع جزء (۳) تبصره بند «ب» ماده (۱) قانون هدفمند کردن یارانه‌ها با استفاده از «اوراق تسویه» مبتنی بر خوراک، در طول زنجیره ارزش صنایع پایین‌دستی نفت و گاز به سرمایه‌گذاران دارای قراردادهای بلندمدت

اقتصاد دریامحور

ماده ۶۰

تأمین سوخت و گاز پایدار موردنیاز شهرکهای صنعتی، پالایشگاهها، پتروپالایشگاهها، مجتمع‌های فولادی و شهرکهای شیلاتی و آبی‌پروری.

ماده ۶۲

سوخت‌رسانی سالانه حداقل پنج میلیون تن به کشتیها (بنکرینگ) در منطقه خلیج فارس و دریای عمان با اولویت بنادر شهید رجایی و قشم به همراه خدمات جانبی در راستای افزایش سهم از بازار ارائه سوخت و خدمات جانبی بر اساس استانداردهای سوخت‌رسانی دریایی و کیفیت سوخت مندرج در این ماده

ماده ۶۳

فراهم نمودن سوخت مورد نیاز برای مجتمع‌های شیلاتی و توسعه ناوگان صید فراساحلی

سیاست (دیپلماسی) اقتصادی

ماده ۱۰۱

کمک به ارتقای جایگاه جمهوری اسلامی ایران در سطوح منطقه‌ای و بین‌المللی از طریق تقویت ترانزیت انرژی و نیز توسعه سواحل مکران و ارتقای جایگاه کشور در زمینه تجارت فناوری و دانش‌بنیان و صدور خدمات فنی و مهندسی، انتقال و خدمات معاوضه (سواپ) انرژی اعم از گاز، نفت با همکاری وزارت امور خارجه

۲-۳- چشم انداز صنعت نفت در سند چشم انداز

مهمترین رئوس چشم انداز صنعت نفت ایران در سند چشم انداز بیست ساله که سال آینده به پایان خواهد رسید. بر اساس آسیب شناسی و شناسایی دلیل عدم تحقق اهداف ترسیم شده ذیل نیاز به بازنگری و تدوین برای ۲۰ سال آینده دارد که می‌توان جایگاه صنعت نفت ایران را در بلند مدت در اقتصاد ملی و همچنین صادرات انرژی در سطح منطقه و جهان ارتقا دهد:

۱- کاهش شدت مصرف انرژی کشور

۲- بازیابی جایگاه دوم تولید کننده نفت خام در اوپک

۳- دستیابی به جایگاه اول منطقه به لحاظ ظرفیت پالایشی به منظور ایجاد بالاترین ارزش افزوده از منابع

هیدروکربوری کشور

- ۴- دستیابی به جایگاه اول منطقه از لحاظ ارزش مواد و کالاهای پتروشیمی به منظور ایجاد بالاترین ارزش افزوده از منابع هیدروکربوری کشور
- ۵- نیل به جایگاه اول فناوری نفت و گاز در منطقه
- ۶- دستیابی به جایگاه اول هاب گازی در منطقه

۳- تحولات عرضه و تقاضای جهانی نفت و جایگاه ایران

پیش از ورود به برنامه مربوط به بخش های مختلف وزارت نفت، ضروری است بررسی اجمالی بر تحولات بین المللی عرضه و تقاضای نفت و گاز داشته باشیم تا از این منظر رهیافت های لازم برای توسعه ذخائر هیدروکربوری را تدوین نماییم.

در حالیکه در چند دهه اخیر صنعت نفت و گاز و بویژه نرخ تولید نفت و گاز در اکثر کشورهای تولیدکننده نفت و گاز رو به رشد بوده است، در کشورمان تحت تأثیر عوامل مختلفی سرعت رشد این صنعت کاسته شده است. تاریخچه استخراج نفت جهان نشان می دهد که تاکنون حدود نیمی از ذخایر قابل استحصال نفت خام برداشت شده است. اما با وجود اینکه ایران جزء کشورهای شروع کننده تولید تجاری نفت بوده، تاکنون موفق به برداشت مقادیر قابل توجهی از ذخایر نسبت به شاخص های جهانی نشده است. اکنون نیز درحالیکه ایران با دارا بودن تقریباً ۹ درصد ذخایر متعارف نفت خام دنیا رتبه سوم را از این حیث در اختیار دارد، اما با تولید حدود ۳.۵ درصد از نفت خام جهان، رتبه هشتم را در بین تولیدکنندگان داراست. لذا تفاوت قابل ملاحظه ای در استخراج و تخلیه مخازن نفتی بین ایران و سایر کشورهای جهان مشاهده می شود.

از سوی دیگر از پیش بینی های موسسات آینده پژوهی معتبر دنیا و رفتارها و سیاست گذاری های کشورهای مطرح جهان چنین برمی آید که الگوی تولید و مصرف انرژی جهانی، تغییرات قابل ملاحظه و پرشتابی را طی سه دهه آینده تجربه خواهد کرد. بخش عمده کاربرد نفت خام در حمل و نقل است، اما وسائل نقلیه جاده ای و ریلی الکتریکی با سرعت سرسام آور در حال تولید و عرضه هستند. بعلاوه، بهره گیری از انرژی های نو و تجدیدپذیر در نیروگاهها، به ویژه در کشورهای توسعه یافته، به طور تصاعدی در حال افزایش است. این انرژی ها و در رأس آنها انرژی های خورشیدی و بادی، نه تنها نگرانی های زیست محیطی مربوط به سوخت های فسیلی را برطرف می کنند، بلکه مهمتر از آن، از توجیه اقتصادی بسیار خوبی برخوردارند. طی پنج سال اخیر، قیمت تمام شده برق خورشیدی یا برق بادی کمتر از برق فسیلی شده است و در آینده نزدیک با توجه به پیشرفت های فناورانه و زیرساختی که هنوز در جریانند، این اختلاف بیشتر نیز خواهد شد. مزیت اقتصادی و زیست محیطی استفاده از انرژی های تجدیدپذیر به حدی است که بسیاری از کشورهای پیشرفته و مطرح در اروپا، آمریکای شمالی، آسیای شرقی و اقیانوسیه، سال های ۲۰۲۵ تا ۲۰۵۰ را به عنوان

سال‌های عاری از سوخت فسیلی هدف‌گذاری کرده‌اند. این امر نشان‌دهنده عزم جدی آنها برای جایگزینی سوخت‌های فسیلی در آینده نزدیک است. طبیعتاً از آنجا که این کشورها بر سیاست‌گذاری‌های جامعه بین‌الملل تاثیر به‌سزایی دارند، باید انتظار داشت که به موازات، مقررات جدید و سختگیرانه‌تر زیست‌محیطی در نهادهای بین‌المللی به تصویب برسد و اجازه استخراج سوخت‌های فسیلی و استفاده از آنها محدود شود.

پنج کشور آمریکا، عربستان سعودی، روسیه، چین و کانادا در مجموع ۵۵ درصد از تولید جهانی نفت را بر عهده دارند و اکنون همگی بالاترین میزان تولید نفت خود را تجربه می‌کنند. با چنین روند پرشتابی، ذخایر این کشورها بین ۲ تا ۵ دهه دیگر پاسخگوی تقاضای بازار خواهد بود و از بررسی سیاست‌گذاری‌ها و رفتارهای آنها به نظر نمی‌رسد که پس از این بازه زمانی برنامه‌ای برای بازار انرژی خود نداشته باشند. بلکه به نظر می‌آید این کشورها با هدف بهره‌برداری حداکثری از ذخایر خود، روی هم‌زمانی کاهش عرضه با کاهش تقاضا برنامه‌ریزی جدی کرده‌اند. بسیاری از دیگر کشورهای تولیدکننده نفت نیز وضعیت مشابهی دارند. به عبارتی، کشورهای تولیدکننده نفت در یک رقابت تنگاتنگ سعی دارند تا تعداد ذخایری را که ممکن است استخراج نفت از آنها در آینده غیر اقتصادی گردد و نفت آنها برای همیشه در دل زمین باقی بماند (موسوم به Stranded Reserves) به حداقل برسانند. در ایران اما، با روند فعلی برداشت نفت که نرخ آن طی چند دهه گذشته هیچگاه به مرز ۴ میلیون بشکه در روز نرسیده است.

با توجه به آنچه گفته شد و با در نظر گرفتن بازار عرضه و تقاضای نفت خام در دهه‌های آتی، فعالیت‌های کنونی توسعه‌ای و نرخ تخلیه مخازن نفتی در کشور، متناسب با روند جهانی نیست. نگرانی جدی وجود دارد که در حدود چهار الی پنج دهه دیگر نفت قابل استحصال در مخازن کشور وجود داشته باشد، ولی استخراج آن به دلیل قوانین بین‌المللی با محدودیت‌های زیست‌محیطی مواجه شده و یا به دلیل عدم وجود تقاضای کافی و در نتیجه کاهش قیمت نفت، دارای توجیه اقتصادی بالا نباشد. این بدان معنی است که در خوشبینانه‌ترین حالت، اهمیت نفت از یک کالای استراتژیک به یک کالای معمولی افول پیدا خواهد کرد و در بدبینانه‌ترین حالت، ممکن است نسل‌های بعد برای همیشه از استفاده از بخشی از ذخایر نفتی کشورمان محروم شوند. لذا اقدام راهبردی ضروری در این خصوص، تسریع و افزایش برداشت نفت و گاز و تولید فرآورده‌های هیدروکربوری و سرازیر کردن ثروت ایجاد شده به سوی سرمایه‌گذاری برای تقویت زیرساخت‌های عمومی کشور، تکمیل زنجیره ارزش و توسعه زیرساخت‌های انرژی‌های نو و تجدیدپذیر است. در اینصورت باید دقت و وسواس فراوانی داشت که تمامی درآمد اضافی حاصله صرف هزینه‌های جاری کشور نشود. به این ترتیب، رویکرد راهبردی باید در صیانت از ثروت حاصل از نفت، به جای صیانت از خود نفت قرار گیرد. همچنین لازم است با تغییر ادبیات و پارادایم انرژی از صرفاً تولیدکننده به کنترل‌کننده بدل شویم.

۴- برنامه‌های وزارت نفت در شرکت ملی نفت ایران

با توجه به رتبه اول ایران در مجموع ذخایر نفت و گاز دنیا، بخش بالادستی صنعت نفت و گاز به عنوان بزرگترین بخش صنعت و مهمترین محل درآمد کشور، نقش تعیین کننده‌ای در بنیه اقتصادی کشور دارد. لذا داشتن برنامه ای موثر و جامع در این حوزه دارای اهمیت زیادی برای وزارت نفت است. اما برای برنامه‌ریزی صحیح باید ابتدا تصویر واقع بینانه و جامعی از وضعیت فعلی و آتی انرژی جهان و جایگاه ایران در آن در اختیار داشته باشیم و سپس برنامه‌های قابل اجرا ارائه نماییم. آخرین بررسی‌ها و آینده‌پژوهی‌های انجام شده که در فوق بیان شد، حاکی از آنست که الگوی مصرف انرژی جهان، تغییرات قابل ملاحظه و پرشتابی را طی سه دهه آینده پشت سر خواهد گذاشت که تاثیر مستقیم و جدی بر صنعت نفت و گاز ایران داشته و ضرورت توسعه هرچه سریعتر میادین هیدروکربوری کشور را ایجاب می‌کند. لذا با توجه به جمع بندی بخش قبل، برنامه‌ها و راهکارهای لازم برای شتاب بخشی به توسعه بخش بالادستی صنعت نفت و گاز در این بخش ارائه می‌گردد که شایسته است در دستور کار وزارت نفت، بویژه شرکت ملی نفت دولت چهاردهم قرار گیرد.

عوامل مختلفی از جمله فرهنگ سنتی جاری در این صنعت، محدودیتهای قوانین بالادستی کشور و مقررات داخلی صنعت نفت، دیوان سالاری پیچیده و زمان بر ناشی از تعدد نهادهای دخیل در تصمیم‌گیری و نظارت، روش‌های قدیمی و ساختار فرسوده این صنعت و محدودیت‌های ناشی از فضای سیاسی، اقتصادی، و تحریمهای مختلف بر سرعت رشد صنعت نفت و گاز تاثیرگذار بوده‌اند. با توجه به عوامل مذکور و با توجه به آنچه که در بخش قبل در مورد وضعیت فعلی و آتی انرژی جهان ذکر شد، برنامه‌ها و پیشنهادهای مشخصی به ترتیب اولویت به شرح ذیل برای شتاب بخشی به توسعه بخش بالادستی صنعت نفت و گاز کشور ارائه می‌گردد که شایسته است در دستور کار وزارت نفت و بویژه شرکت ملی نفت دولت چهاردهم قرار گیرد:

۴-۱- رفع ناترازی تولید و مصرف گاز

در حال حاضر متوسط تولید گاز غنی کشور از مجموع میادین فعال در خشکی و دریا به حدود ۱۰۰۰ میلیون متر مکعب در روز می‌رسد که این میزان تکافوی نیاز بخش خانگی، تجاری، صنایع، نیروگاه‌ها، پتروشیمی‌ها و تزریق گاز به میادین نفتی را نمی‌نماید. به نحوی که در ماه‌هایی که مواجه با پیک مصرف می‌باشیم، با متوسط کسری حدود ۲۵۰ میلیون مترمکعب در روز مواجه خواهیم بود. در صورت ادامه روند کنونی، شکاف میان توان تولید با مصارف مورد نیاز بیش از این افزایش پیدا خواهد کرد. چرا که علاوه بر رشد مصارف بخش‌های مختلف بویژه در بخش‌های خانگی و صنایع، با افت توان تولید میادین گازی مواجه هستیم. لذا با توجه به اهمیت رفع تراز منفی تولید، این مهم می‌بایست با اقدامات کوتاه مدت و بلندمدت به شرح ذیل مدیریت گردد.

۴-۱-۱ اهم برنامه‌های مربوط به اقدامات کوتاه مدت (یک ساله):

الف) اجرای مستمر پروژه‌های نگهداشت میادین گازی شامل:

۱. حفاری‌های تعمیراتی و درون میدانی در میدان پارس جنوبی به منظور افزایش تولید نهایی ۶ میلیون متر مکعب در روز.

۲. احداث مجموعه‌های جمع‌آوری و تفکیک تابناک، دی و آغار.

ب) راه اندازی کارخانه NGL-۳۱۰۰ با هدف جمع‌آوری گازهای مشعل منطقه دهلران

پ) راه اندازی ایستگاه‌های تقویت فشار در حال ساخت شامل ایستگاه‌های تقویت فشار هما، وراوی و ایستگاه‌های پیش‌تراکم ۹۰۰ و ۱۰۰۰

ت) تکمیل فاز ۱۱ پارس جنوبی

ث) اجرای طرح‌های زودهنگام میادین دی، آغار، توس، خارتنگ به ظرفیت ۲۳ میلیون متر مکعب در روز.

ج) انعقاد قرارداد آغاز فعالیت اجرایی واحدهای نم‌زدائی پالایشگاه فراشبنند و شیرین‌سازی پالایشگاه پارسیان به ظرفیت ۴۰ میلیون متر مکعب در روز

چ) برنامه‌های کوتاه مدت جمع‌آوری گازهای مشعل به ظرفیت ۴ میلیون متر مکعب در روز

۴-۱-۲ اهم برنامه‌های مربوط به اقدامات بلند مدت (چهار ساله):

با اجرای برنامه‌های ذیل در مجموع تولید گاز غنی کشور به حدود ۱۲۵۰ میلیون مترمکعب در روز در پایان دولت چهاردهم خواهد رسید.

الف) تسریع در اجرای طرح استراتژیک فشارافزایی پارس جنوبی

۷۰ درصد گاز تولیدی و ۴۰ درصد از بنزین کشور از محل میدان گازی مشترک پارس جنوبی تأمین

می‌گردد. از آنجا که این میدان اکنون با کاهش فشار مواجه می‌باشد، برآورد می‌شود که از سال ۱۴۰۶

تولید گاز و میعانات گازی آن کاهش خواهد یافت. لذا ضروری است طرح فشارافزایی میدان گازی

مشترک پارس جنوبی با سرمایه‌گذاری تقریبی ۲۰ میلیارد دلار بعنوان استراتژیک ترین طرح

دولت چهاردهم شناخته شده و اقدامات ذیل برای آن صورت پذیرد:

۱. انعقاد موافقتنامه تأمین مالی طرح با صندوق توسعه ملی بلافاصله پس از تشکیل دولت چهاردهم و

حداکثر تا پایان مهر ماه ۱۴۰۳

۲. انعقاد قراردادهای تأمین توربوکمپرسورهای فشارافزایی بلافاصله پس از تشکیل دولت چهاردهم و

حداکثر تا پایان مهر ماه ۱۴۰۳

۳. انعقاد قراردادهای سایر اقلام دیرتحویل و مهم طرح حداکثر تا پایان آبان ماه ۱۴۰۳

۴. انعقاد قراردادهای GC با پیمانکاران اصلی فشارافزایی حداکثر تا پایان آذرماه ۱۴۰۳
۵. انعقاد قراردادهای ساخت سکوه‌های فشارافزایی با سازندگان ایرانی و خارجی حداکثر تا پایان آذرماه ۱۴۰۳
۶. پیگیری مستمر و روزانه طرح به عنوان استراتژیک‌ترین طرح دولت چهاردهم به منظور حصول اطمینان از راه‌اندازی اولین واحدهای فشارافزایی تا پایان سال ۱۴۰۶
- ب) انعقاد قراردادهای مربوط به آغاز توسعه بزرگترین میدان‌های گازی کشور پس از پارس جنوبی با سرمایه‌گذاری بالغ بر ۱۵ میلیارد دلار شامل:
۱. توسعه میدان گازی پارس شمالی به ظرفیت ۱۰۰ میلیون متر مکعب در روز.
 ۲. توسعه میدان گازی کیش به ظرفیت ۸۵ میلیون متر مکعب در روز.
 ۳. توسعه میادین گلشن و فردوسی به ظرفیت ۵۶ میلیون متر مکعب در روز.
 ۴. توسعه میادین فرزاد-الف و ب به ظرفیت ۴۲ میلیون متر مکعب در روز.
 ۵. توسعه میدان گازی فرورز-ب به ظرفیت ۲۸ میلیون متر مکعب در روز.
 ۶. توسعه میدان گازی لاوان به ظرفیت ۱۵ میلیون متر مکعب در روز.
- پ) انعقاد قراردادهای مربوط به اجرای پروژه‌های توسعه میادین گازی طرح ضربتی نفت مناطق مرکزی و مخازن خامی با ۷ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری شامل:
۱. توسعه میادین گازی طرح ضربتی نفت مرکزی (۱۱ میدان شامل: سفید زاخور، هالگان، سفید باغون، گردان، خارتنگ، ارم، پازن، مدار، آغار فاز-۲، دی، توس و...) نفت مرکزی به ظرفیت ۱۳۰ میلیون متر مکعب گاز در روز.
 ۲. توسعه مخازن خامی مناطق نفتخیز جنوب با ظرفیت تولید ۳۰ میلیون متر مکعب گاز در روز.
- ت) تکمیل طرح‌های بلند مدت احداث کارخانه‌های NGL و تأسیسات جمع‌آوری گازهای مشعل بالغ بر ۵ میلیارد دلار شامل:
۱. تکمیل ظرفیت کارخانه‌های NGL خارگ، ۳۱۰۰ و ۳۲۰۰ به ظرفیت ۲۹.۵ میلیون متر مکعب در روز.
 ۲. بهسازی و احداث تأسیسات جمع‌آوری گازهای مشعل شرق کارون در قالب ۲ طرح عمده به ظرفیت ۲۴ میلیون متر مکعب در روز.
- ۴-۲- احیاء و افزایش ظرفیت تولید نفت خام ایران
- تولید نفت خام ایران پس از برجام و پیش از برگشت مجدد تحریم‌های بین‌المللی در سال ۱۳۹۷ بطور متوسط برابر با ۳۸۲۶ هزار بشکه در روز بوده است. در حال حاضر با وجود اینکه موانع صادرات نفت

تدریجی برداشته شده است و امکان تولید حداکثری از میادین نفتی وجود دارد، به حدود ۳۴۰۰ هزار بشکه در روز کاهش یافته است. به نظر می رسد علت این موضوع، تاخیر در اجرای طرح های توسعه میادین نفتی و نیز اجرای ناکافی برنامه های نگهداشت توان تولید می باشد و در صورت تداوم این روند طی ۴ سال آینده با کاهش تولید روزانه ۶۰۰ هزار بشکه ای، تولید کشور به ۲۷۵۰ هزار بشکه در روز می رسد. این در حالی است که با توجه به روند افزایشی مصرف فرآورده در کشور، بخش اصلی این میزان تولید در سال ۱۴۰۷ صرفاً پاسخگوی بخش پالایشگاهی و مصرف داخلی بوده و صرفاً حدود ۹۵۰ هزار بشکه در روز برای صادرات باقی خواهد ماند که کشور را با چالش های جدی تأمین درآمد مواجه خواهد نمود. براین اساس لازم است با رفع چالش ها و تدوین برنامه های کوتاه مدت و بلند مدت نسبت به افزایش تولید نفت خام کشور طی ۴ سال آینده اقدام نمود.

۴-۲-۱ اهم برنامه های مربوط به اقدامات کوتاه مدت (یک ساله):

- بازگردانی توان تولید میادین موجود از طریق اجرای طرح های نگهداشت توان تولید:
با اجرای اقدامات مربوط به تعمیر چاه های موجود و اسیدکاری، مشبک کاری و تزریق حلال به چاه های دارای افت تولید و تسریع در پروژه های تعریف شده نگهداشت توان تولید با حفاری چاه های جدید در میادین توسعه یافته که برآورد می شود نیاز به سرمایه گذاری حدود ۳ میلیارد دلار داشته باشد، توان تولید میادین نفتی موجود از حدود ۳۴۰۰ هزار بشکه در روز فعلی به حدود ۳۸۵۰ هزار بشکه در روز افزایش خواهد یافت.

- تسریع در افزایش تولید ناشی از اجرای قراردادهای موجود واگذار شده برای توسعه و نگهداشت توان تولید:

شامل قراردادهای مربوط به توسعه میادین نفتی مشترک آزدگان جنوبی (۲۵ هزار بشکه در روز)، یادآوران (۱۰ هزار بشکه در روز)، یاران (۹ هزار بشکه در روز) و سهراب (۲ هزار بشکه در روز) و میادین سپهر و جفیر (۱۰ هزار بشکه در روز) با هدف افزایش تولید ۵۶ هزار بشکه در روز .

۴-۲-۲ اهم برنامه های مربوط به اقدامات بلند مدت (چهار ساله):

- دستیابی به افزایش تولید بیش از ۴۰۰ هزار بشکه در روز نسبت به افت تولید طبیعی میادین با تکمیل فعالیت های اجرایی قراردادهای IPC در دست اجرای ۱۲ میدان نفتی و طرح نگهداشت افزایش تولید

شامل افزایش تولید از قراردادهای مربوط به توسعه میادین نفتی مشترک یاران (۱۵ هزار بشکه در روز)، سهراب (۱۵ بشکه در روز) و لایه نفتی پارس جنوبی (۱۷ هزار بشکه در روز) و آبان و پایدار غرب (۵

هزار بشکه در روز) و میادین سپهر و جفیر (۷۰ هزار بشکه در روز)، شادگان (۵۵ هزار بشکه در روز)، کوپال (۳۰ هزار بشکه در روز)، چشمه خوش، دالپری و پایدار شرق (۵۰ هزار بشکه در روز) با هدف افزایش توان تولید نهایی به حدود ۲۵۷ هزار بشکه در روز و افزایش تولید حدود ۱۵۰ هزار بشکه در روز از محل اجرای کامل طرح های نگهداشت و افزایش توان تولید نفت.

- دستیابی به افزایش تولید بیش از ۲۵۰ هزار بشکه در روز نسبت به تولید اولیه با تنفیذ قراردادهای توسعه و بهره‌برداری ۸ میدان نفتی

شامل افزایش تولید با تنفیذ قراردادها و انجام عملیات اجرایی قراردادهای مربوط به میادین نفتی مشترک آزادگان (۱۷۵ هزار بشکه در روز)، چنگوله (۳۰ هزار بشکه در روز) و آذر (۲۱ هزار بشکه در روز) و میادین بندکرخه (۵ هزار بشکه در روز)، سومار، سامان و دلاوران (۹ هزار بشکه در روز) و مسجد سلیمان (۹ هزار بشکه در روز) با هدف دستیابی به افزایش تولید نهایی حدود ۷۰۰ هزار بشکه در روز با سرمایه گذاری ۱۵ میلیارد دلار.

- دستیابی به افزایش تولید بیش از ۶۰۰ هزار بشکه در روز نسبت به تولید اولیه با انعقاد قراردادهای جدید برای توسعه و بهره‌برداری ۱۴ مخزن نفتی

شامل افزایش تولید از میادین نفتی مشترک یادآوران (۵۰ هزار بشکه در روز)، دهلران و دانان (۱۱ هزار بشکه در روز) و اسفندیار (۴ هزار بشکه در روز) و میادین مخازن بنگستان آبتیور، منصور و اهواز (۲۱۰ هزار بشکه در روز)، مارون آسماری و بنگستان (۱۵۰ هزار بشکه در روز)، گچساران (۸۰ هزار بشکه در روز)، بی بی حکیمه (۳۰ هزار بشکه در روز)، سوسنگرد (۳۵ هزار بشکه در روز)، دارخوین (۲۰ هزار بشکه در روز) و ابوذر (۱۵ هزار بشکه در روز) و با هدف افزایش توان تولید نهایی به حدود ۸۷۰ هزار بشکه در روز با سرمایه گذاری حدود ۲۵ میلیارد دلار.

- اجرای طرح بازسازی و نوسازی تاسیسات سطح الارضی با برآورد سرمایه‌گذاری ۱۷.۵ میلیارد دلار

با توجه به قدمت بالا و عمر زیاد تاسیسات موجود صنعت نفت، به منظور افزایش پایداری تولید نفت خام و نیز ارتقا سطح ایمنی و عملکرد این تاسیسات، نیاز است که طرح های مربوط به نوسازی، بهینه سازی و تعمیرات تاسیسات موجود در خشکی و دریا تعریف و اجرایی گردد.

۴-۲-۳ سرمایه گذاری مورد نیاز در بخش توسعه و نگهداشت تولید نفت و گاز

شرکت ملی نفت ایران به منظور اجرای طرح های توسعه ای و نگهداشت تولید در میادین نفتی و گازی طی حدود ۸ سال آینده نیازمند حدود ۱۲۴ میلیارد دلار منابع مالی است که تامین این حجم از منابع را از طرق مختلف از جمله منابع داخلی، بازار پول و سرمایه، صندوق توسعه ملی، قراردادهای سرمایه‌گذاری و ...

در برنامه دارد. به منظور اجرای به موقع طرح‌ها ضروری است تا پایان دولت چهاردهم حدود ۸۰ میلیارد دلار در این بخش سرمایه‌گذاری گردد که به تفکیک به شرح زیر است:

الف- برآورد منابع مالی طرح‌های توسعه و نگهداشت تولید میادین نفتی

مقدار منابع (میلیارد دلار)	محل تامین منابع مالی طرح‌های توسعه و نگهداشت تولید میادین نفتی	ردیف
۱۱.۸	منابع داخلی	۱
۴۳	قرارداد سرمایه‌گذاری (IPC)	۲
۱۷.۳	قراردادهای سرمایه‌گذاری (بیع متقابل-EPC/F)	۳
۷۲.۱	مجموع	

ب- منابع مالی طرح‌های توسعه و نگهداشت تولید میادین گازی

مقدار منابع	محل تامین منابع مالی طرح‌های توسعه و نگهداشت تولید میادین گازی	ردیف
۳.۸	منابع داخلی	۱
۲۸.۵	قرارداد سرمایه‌گذاری (IPC) و بیع متقابل	۲
۱۹.۵	صندوق توسعه ملی	۳
۵۱.۸	مجموع	

۴-۳- افزایش تعداد قراردادهای توسعه‌ای از طریق کاهش بروکراسی به منظور تسریع در روند

امضاء و تنفیذ قراردادها و متنوع‌سازی و اصلاح قراردادهای بالادستی

افزایش سرعت توسعه و تولید از میادین نفت و گاز کشور، در درجه اول مستلزم افزایش انعقاد قراردادها و واگذاری طرح‌های توسعه‌ای بالادستی بوده و در این حوزه نیازمند انجام اقدامات اساسی به شرح ذیل هستیم:

۱. اعمال بهبودهای لازم در قوانین و مقررات حاکم به منظور تسهیل فرآیند واگذاری قراردادها
۲. کاهش زمان دوره مذاکرات قراردادها از طریق چابک‌سازی ساختار شرکت ملی نفت ایران و تلاش برای کاهش زمان صدور مجوزها از سوی نهادهای ذیربط
۳. افزایش جذب سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی از طریق جذاب‌تر کردن سرمایه‌گذاری در بالادستی نسبت به سایر بخشهای اقتصاد

۴-۴- اصلاح رویه‌ها جهت افزایش سرعت اجرا و تکمیل طرح‌های در حال اجرا

علاوه بر موارد مذکور در بند الف، افزایش سرعت توسعه و میزان تولید نفت و گاز کشور، مستلزم افزایش سرعت پیشبرد قراردادهای و طرح‌های در دست اجرا می‌باشد. لذا در این زمینه نیز باید اقدامات اساسی به شرح ذیل صورت پذیرد:

۱. چابک‌سازی ساختار شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های تابعه
۲. تهیه لایحه اصلاح قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی با هدف تسریع در تأمین کالاها و ارائه به مجلس شورای اسلامی به منظور چابک‌سازی اجرای پروژه‌ها
۳. تهیه پیشنهاد بازنگری نحوه و زمان صدور مجوزهای نهادهای ذیربط از جمله سازمان حفاظت محیط زیست، پدافند غیر عامل، وزارت جهاد کشاورزی، سازمان بنادر و کشتیرانی و ارائه به نهادهای ذیربط
۴. تهیه پیشنهاد بازنگری در نحوه ورود نهادهای نظارتی به مسائل اجرایی بگونه‌ای که سرعت توسعه تحت الشعاع قرار نگیرد و ارائه این پیشنهاد و هماهنگی با نهادهای مذکور

۴-۵- افزایش صادرات نفت از طریق افزایش سطح همکاری‌ها با کشورهای هدف از جمله

کشورهای همسایه

شرکت ملی نفت ایران در کنار گسترش دیپلماسی و افزایش سطح همکاری‌ها با کشورهای هدف مذکور و جذب سرمایه‌گذاری لازم جهت توسعه میادین نفتی و گازی کشور، باید موضوع افزایش صادرات نفت و فرآورده را پیگیری نماید. بدین منظور لازم است علاوه بر ادامه و توسعه همکاری‌ها با مشتریهای سنتی و فعلی نفت و فرآورده ایران، اقدامات زیر صورت پذیرد:

۱. مذاکره با کشورهای دارای پالایشگاه و ارائه بسته‌های متنوع به آنها
۲. بازپرداخت هزینه‌های صورت گرفته در توسعه میادین به صورت محصول
۳. استفاده از ظرفیتهای شرکتهای خصوصی و سایر نهادهای دولتی به منظور افزایش صادرات

۴-۶- اکتشاف نفت و گاز به منظور افزایش ذخایر هیدروکربوری

با توجه به پتانسیل‌های پهنه سرزمینی ایران از نظر منابع هیدروکربوری، وزارت نفت در دولت چهاردهم می‌بایست اقدام به تدوین برنامه‌های کوتاه مدت و بلند مدت اکتشافی و انجام عملیات در مناطق اکتشاف نشده به ویژه در نواحی مرزی به منظور افزایش ذخایر هیدروکربوری کشور با استفاده‌های ظرفیتهای شرکت‌های توانمند ایرانی نماید.

۴-۷- افزایش تعاملات بین‌المللی و انتقال فناوری

با توجه به فراگیری انقلاب صنعتی چهارم در کشورهای پیشرفته دنیا، ضرورت دارد مهمترین کاربردهای آن، بویژه فناوریهای مرتبط با هوش مصنوعی در صنعت نفت و گاز، مورد توجه دولت چهاردهم

قرار گیرد. بدین منظور می‌بایست توسعه همکاریهای با دانشگاهها و موسسات پژوهشی، دانش بنیان و استارت آپهای داخل و خارج از کشور در بخشهای زیر صورت پذیرد:

۱. استفاده از فناوریهای نوین هوش مصنوعی در توسعه میادین نفت و گاز و طراحی و

پیاده‌سازی میادین نفت و گاز دیجیتال

۲. انجام مطالعات توسعه میادین به ویژه در بخش ارائه طرح های توسعه و راهکارهای

عملیاتی افزایش ضریب بازیافت

۴-۸- حمایت از ساخت داخل و شرکت‌های دانش بنیان

۵- برنامه‌های وزارت نفت در شرکت ملی گاز ایران

۵-۱- تقویت کریدورهای صادراتی و وارداتی شمال و جنوب و شرق و غرب به منظور ایجاد انعطاف بیشتر

در صادرات، واردات، سوآپ و ترانزیت گاز

۵-۲- افزایش سوآپ گاز با کشورهای همسایه و تقویت نقش کشور به عنوان هاب گازی در منطقه با

بکارگیری دیپلماسی انرژی

۵-۳- تقویت شبکه اصلی خطوط لوله گاز کشور با رویکرد رعایت الزامات پدافند غیرعامل خصوصاً در محور

شرق و شمال شرق کشور

۵-۴- تکمیل شبکه گاز کشور با رعایت اولویت گازرسانی به صنایع و استان‌های محروم و کم‌برخوردار

۵-۵- توسعه ظرفیت مخازن ذخیره‌سازی گاز به منظور مدیریت پیک مصرف گاز

۵-۶- استحصال کامل محصولات با ارزش افزوده بالا مانند اتان، پروپان، بوتان، گوگرد و ... در پالایشگاه‌های

گازی با محوریت تأمین خوراک صنایع پتروشیمی داخلی و صادرات محصولات مازاد بر مصرف داخلی

۵-۷- کاهش گازهای مشعل پالایشگاه‌های گازی کشور

۵-۸- هوشمندسازی کنتورها و شبکه گاز طبیعی مشترکین به منظور رعایت پایش مصرف و جلوگیری از

هدر رفت گاز

۵-۹- اجرای مصوبات شورای محترم اقتصاد در خصوص بهینه‌سازی مصرف انرژی با استفاده از ظرفیت ماده

۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و صدور گواهی صرفه‌جویی انرژی در بازار اوراق بهادار بورس انرژی

ایران

۵-۱۰- اجرای برنامه‌های عملیات و کاربردی برای کاهش میزان گاز هدر رفت و محاسبه نشده در زنجیره

گاز

۵-۱۱- اجرای پروژه‌های بهینه‌سازی در پالایشگاه‌های گاز و ایستگاه‌های تقویت فشار با هدف کاهش

مصارف داخلی در آنها

۵-۱۲- احداث پالایشگاه های جدید و یا اصلاحات لازم به منظور دریافت خوراک میادین جدید در پالایشگاه های موجود

۵-۱۳- تدوین و اجرای نقشه راه برون سپاری تاسیسات صنعت گاز در راستای مردمی کردن اقتصاد

۵-۱۴- اجرای طرح های مقاوم سازی تاسیسات گاز با رویکرد پدافند غیر عامل

۶- برنامه های وزارت نفت در شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی

تاریخ پر فراز نشیب صنعت پالایش نفت در ایران، به بیش از یک صده پیش و به زمان آغاز به کار پالایشگاه آبادان در سال ۱۲۹۱ باز می گردد. این صنعت پس از انقلاب، روندی رو به رشد داشته به طوری که با راه اندازی طرح های پالایشی جدید و افزایش ظرفیت پالایشگاه های موجود، مجموع ظرفیت پالایش نفت خام و میعانات گازی کشور به حدود ۲/۳۷۰ میلیون بشکه در روز رسیده است. با توجه به نیاز روزافزون کشور به فرآورده های نفتی با کیفیت مناسب بویژه بنزین و گازوئیل، و به منظور به حداقل رساندن خام فروشی نفت خام، احداث پتروپالایشگاه های جدید نفت خام و میعانات گازی و ارتقاء راندمان و کیفیت محصولات تولیدی پالایشگاه های موجود با استفاده از فناوری های به روز در نقاط مختلف کشور بر اساس آمایش سرزمین و ملاحظات زیست محیطی باید در برنامه های اصلی وزارت نفت گنجانده شود. در این خصوص اهم برنامه های پیشنهادی در بخش پالایش و پخش به شرح ذیل ارائه میشود:

۶-۱- افزایش ظرفیت پالایش نفت خام و میعانات گازی کشور به ۳ میلیون بشکه در روز در افق سال ۱۴۰۷ با استفاده از ظرفیت های موجود در قانون حمایت از توسعه صنایع پایین دستی نفت خام و میعانات گازی با استفاده از سرمایه گذاری مردمی

با ساز و کار ایجاد شده در قانون فوق و به جهت جلوگیری از خروج ارز به منظور واردات فرآورده های نفتی بویژه بنزین، می بایست به نحوی اقدام نمود که تمامی میعانات گازی تولیدی کشور که درصد استحصال بنزین بالاتری را نسبت به نفت خام دارند، به پالایشگاه های داخلی اختصاص یابد. بدین ترتیب ضروری است پالایشگاه نفت خام شهید سلیمانی با ظرفیت ۳۰۰ هزار بشکه در روز نفت خام و بخشی از پالایشگاه های میعانات گازی مجموعه سیراف به ظرفیت ۱۲۰ هزار بشکه در روز و همچنین پالایشگاه مهر خلیج فارس به ظرفیت ۱۲۰ هزار بشکه تا پایان دولت چهاردهم به مدار تولید برسند.

همچنین مقایسه احداث پالایشگاه های جدید نفت خام در ایران و سایر نقاط جهان بیانگر طولانی بودن زمان اجرای این پروژه ها در ایران به میزان ۲ تا ۳ برابر متوسط جهانی است. لذا به منظور تسریع در احداث پالایشگاه های جدید نفت خام که دارای ضریب پیچیدگی بالا به جهت حداکثر رساندن تولید فرآورده های

سبک و با ارزش افزوده بالا باشد، می‌بایست از سرمایه‌گذاری خارجی نیز با در نظر گرفتن ملاحظات لازم فنی و اقتصادی و اجتماعی بهره‌برد. برای این منظور تلاش برای احداث یک پالایشگاه ۳۰۰ هزار بشکه‌ای در روز با مشارکت سرمایه‌گذاران خارجی از برنامه‌های وزارت نفت در دولت چهاردهم خواهد بود. همچنین با اجرا و بهره‌برداری از خط لوله عظیم هزار کیلومتری انتقال نفت خام از گوره به جاسک باید علاوه بر شروع صادرات نفت خام از منطقه جاسک به عنوان پایانه صادراتی دوم کشور، طرح‌های پتروپالایشگاهی منطقه جاسک و طرح‌های زیرساختی منطقه مکران شتاب گیرند.

۲-۶- اجرای طرح‌های بهبود و ارتقاء کیفیت فرآورده‌های تولیدی پالایشگاه‌های داخلی بویژه

بنزین و گازوئیل و کاهش تولید نفت کوره

با توجه به تأثیر سوخت مصرفی بر محیط زیست و حفظ سلامت هموطنان، ضروری است با اجرای طرح‌های کیفی‌سازی نسبت به ارتقاء سطح استاندارد محصولات تولیدی بویژه بنزین و گازوئیل اقدام لازم بعمل آورد. همچنین به جهت سوددهی پالایشگاه‌های کشور و حل ناترازی سوخت، لازم است طرح‌های بهینه‌سازی پالایشگاه‌های کشور و نیز ارتقای کیفی نفت کوره در همه پالایشگاه‌ها در دستور کار قرار گیرد.

- ۱- ارتقاء کیفی بنزین در شرکت پالایش نفت شیراز
- ۲- توسعه و تثبیت فاز ۲ شرکت پالایش نفت آبادان
- ۳- واحد گوگردزایی از ته مانده برج‌های تقطیر در شرکت پالایش نفت اصفهان
- ۴- خالص‌سازی هیدروژن و ارتقاء کیفی نفت گاز در شرکت پالایش نفت تبریز
- ۵- واحد کک سوزنی در شرکت پالایش نفت شازند
- ۶- ارتقاء کیفی فرآورده سنگین در شرکت پالایش نفت بندرعباس (کک اسفنجی)
- ۷- ارتقاء کیفی فرآورده‌های سنگین در پالایش نفت تهران
- ۸- واحدهای تصفیه نفتا و بنزین‌سازی در شرکت پالایش نفت تهران
- ۹- ارتقاء کمی و کیفی فرآورده‌های تولیدی شرکت پالایش نفت کرمانشاه
- ۱۰- واحد تقطیر در خلاء شرکت پالایش نفت آبادان
- ۱۱- ارتقاء کیفی نفت کوره در شرکت پالایش نفت لاوان
- ۱۲- افزایش تولید بنزین از نفتای مازاد و همچنین ارتقاء کیفیت بنزین و نفت گاز در شرکت نفت ستاره خلیج فارس

۶-۳- مشارکت و سرمایه گذاری در پالایشگاه های فراسرزمینی

سرمایه گذاری در پالایشگاههای خارج از کشور از طریق خرید تمام یا بخشی از سهام آنها بسیار حائز اهمیت است. چرا که علاوه بر ایجاد امنیت تقاضا برای نفت خام تولیدی می تواند به تأمین فرآورده های مورد نیاز داخلی نیز کمک نماید. براین اساس، برنامه ریزی لازم جهت اخذ مجوزهای قانونی برای در اختیار گرفتن سهام حداقل ۲۰۰ هزار بشکه در روز نفت خام در کشورهای خارجی با در نظر گرفتن تمهیدات لازم می بایست صورت پذیرد.

۶-۴- ارتقاء سطح کیفی خدمات قابل ارائه به مصرف کنندگان سوخت در جایگاه های عرضه

روزانه بیش از ۶۰ میلیون لیتر گازوئیل و ۱۲۲ میلیون لیتر بنزین و همچنین ۲۰ میلیون متر مکعب گاز طبیعی فشرده (CNG) از طریق جایگاههای سوخت در سراسر کشور به هموطنان عرضه می شود. با توجه به ارتباط مستقیم این بخش با مصرف کنندگان نهایی، لازم است به جهت مشتری مداری و احترام به دریافت کنندگان خدمات از وزارت نفت، سطح کیفی خدمات قابل ارائه در این جایگاهها با مشارکت جایگاه داران به سطح مطلوب مورد انتظار مردم افزایش یابد.

۶-۵- توسعه زیرساخت های توزیع سوخت در کشور

به منظور کاهش هزینه های جابجایی فرآورده های نفتی در کشور و نیز کاهش اثرات جانبی انتقال جاده ای این فرآورده ها، ضروری است سهم خطوط لوله در انتقال نفت خام و فرآورده کشور افزایش یابد. همچنین ضروری است در زمینه احداث مخازن ذخیره سازی فرآورده های نفتی، خطوط لوله انتقال نفت خام و فرآورده های نفتی، پایانه های جدید برای صدور فرآورده، سرمایه گذاری های لازم انجام پذیرد. اجرای طرح های خطوط لوله انتقال فرآورده های نفتی به شرح ذیل:

- ۱- خط لوله ۲۲ و ۱۸ اینچ انتقال فرآورده های نفتی از رفسنجان/ بیرجند/ تربیت حیدریه/ مشهد به طول ۹۰۰ کیلومتر
- ۲- خط لوله ۱۴ اینچ انتقال فرآورده های نفتی از هرمزگان به استان فارس به طول ۴۰۰ کیلومتر
- ۳- خط لوله ۱۶ اینچ انتقال فرآورده های نفتی از رفسنجان به یزد به طول ۲۲۸ کیلومتر
- ۴- تسریع در تکمیل و بهره برداری از خط لوله در حال ساخت در استان های آذربایجان غربی و شرقی
- ۵- تسریع در تکمیل و بهره برداری از خط لوله دوم ۲۶ اینچ بندرعباس/ رفسنجان به طول ۴۵۰ کیلومتر

۶- تسریع در تکمیل و بهره‌برداری از خط لوله نفت خام ترش ۳۰ اینچ سبزاب/شازند به طول ۴۶۰ کیلومتر

۶-۶- توسعه صنعت C.N.G در بخش جایگاه‌های عرضه و خودروهای دوگانه سوز کارگاهی و

کارخانه‌ای

در حال حاضر حدود ۲۵۰۰ جایگاه عرضه گاز طبیعی فشرده و حدود ۴ میلیون دستگاه خودروی دوگانه سوز در کشور وجود دارد که روزانه بطور میانگین قریب به ۲۰ میلیون متر مکعب گاز طبیعی فشرده از طریق این زیر ساخت ها توزیع می گردد. ظرفیت فعلی جایگاه‌های عرضه سوخت حدود بالغ بر ۳۵ میلیون متر مکعب در روز می باشد که با توسعه خودروهای دوگانه سوز کارگاهی و کارخانه ای و هم چنین توسعه جایگاه‌های عرضه سوخت در مناطقی که اخیراً به شبکه گاز طبیعی متصل شده و یا خواهند شد می توان سهم C.N.G را در سبد سوخت بخش حمل و نقل افزایش داد.

۶-۷- ارتقاء و بروز رسانی سامانه هوشمند سوخت کشور از منظر امنیتی ، تجهیزات سخت افزاری

و نرم افزاری مراکز داده ستاد و هم چنین جایگاه‌های عرضه سوخت

با عنایت به رخداد دو مرحله حمله سایبری به سامانه هوشمند سوخت کشور و با توجه به رسالت خطیر سامانه هوشمند سوخت کشور در عرضه بنزین و نفت گاز سهمیه‌ای به ناوگان حمل و نقل سبک و سنگین در قالب بالغ بر ۴۶۰۰ جایگاه عرضه سوخت کشور، در راستای اجرای برنامه‌های پدافند غیرعامل و افزایش ضریب امنیتی و ایمنی این سامانه، بروزرسانی، توسعه و امن‌سازی شبکه‌های سخت افزاری و نرم افزاری آن در مراکز داده ستادی و جایگاه‌های عرضه سوخت و همچنین تقویت نیروی انسانی متخصص مورد نیاز برای راهبری آن ضرورتی انکار ناپذیر می‌باشد.

۶-۸- عملیاتی نمودن سواپ فرآورده‌های نفتی

واردات فرآورده های نفتی (بنزین و نفت گاز) مورد نیاز استان‌های شمال ، شمال شرق و شمال غربی کشور از طریق سواپ، نقش اساسی در افزایش ضریب پایداری عملیاتی و تأمین امنیت انرژی در استانهای فوق و همچنین کاهش هزینه‌های حمل و نقل سوخت از جنوب به شمال کشور را ایفا خواهد نمود.

۶-۹- تأمین و تحویل سوخت مایع به نیروگاه‌های حرارتی

با توجه به ناترازی گاز طبیعی به ویژه در فصل سرد سال ، ذخیره سازی و تأمین سوخت مایع نیروگاهها به ویژه در فصل دوم سال از برنامه‌های مهم شرکت خواهد بود. ضمناً تحویل سوخت مایع بر مبنای راندمان و واگذاری مسئولیت حمل آن به نیروگاهها از مبادی انبارهای نفت به مقصد نیروگاهها از برنامه‌های شرکت خواهد بود.

۶-۱۰- برنامه‌ریزی برای مقابله با قاچاق فرآورده‌های نفتی

پیگیری برنامه‌های واقعی سازی سوخت مایع مورد نیاز بخش‌های حمل و نقل و غیر حمل و نقل بر مبنای عملکرد واقعی آنها و توسط سامانه‌های نرم افزاری که نقش مهمی در کاهش عرضه خارج از شبکه و مقابله با قاچاق فرآورده‌های نفتی ایفا خواهد نمود از برنامه‌های شرکت ملی پالایش و پخش خواهد بود.

۷- برنامه‌های وزارت نفت در شرکت ملی صنایع پتروشیمی

قریب به ۶۰ سال از ورود صنعت پتروشیمی به ایران می‌گذرد و این صنعت در حال حاضر به درختی تنومند در اقتصاد ایران تبدیل شده است. مهمترین برنامه‌های صنعت پتروشیمی در دولت چهاردهم بر پایه مولفه‌های اصلی اقتصاد مقاومتی نظیر درون زایی، برون گرایی، اتکای به دانش و فناوری بومی و نقش آفرینی مردم به شرح زیر ارائه می‌شود:

۷-۱- سیاست‌گذاری جهت جذب سرمایه‌های کلان و خرد از بازار سرمایه، استفاده از ابزارهای نوین مالی و صندوق‌های پروژه جهت توسعه و رشد سالانه ۸ درصدی در صنعت پتروشیمی در طول برنامه هفتم پیشرفت

۷-۲- افزایش ظرفیت محصولات پتروشیمی به ۱۳۱ میلیون تن مطابق برنامه هفتم توسعه و توجه ویژه به توسعه زنجیره‌های پروپیلن، پایین دست متانول، اتیلن و آروماتیک

۷-۳- توسعه هاب دوم و سوم پتروشیمی در منطقه ویژه مکران (چابهار) و منطقه انرژی بر پارسیان

۷-۴- جذب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی با ارائه مشوق‌های مالی با تمرکز بر جذب سرمایه‌گذاران هندی و فرصت معافیت تحریمی بندر چابهار

۷-۵- تکمیل آمایش سرزمینی صنعت پتروشیمی و پایین دست آن و ارائه طرح‌های مناسب میانی و پایین دستی پتروشیمی در پارک‌های شیمیایی (با همکاری وزارت صمت) با تمرکز و اولویت بر استان‌های مرزی با در نظر داشتن الزامات خوراک، آب، زیرساخت‌های صادراتی و دسترسی به بازارهای بین‌المللی و شبکه توزیع داخلی

۷-۶- فعال سازی دیپلماسی پتروشیمی به منظور توسعه بازار در کشورهای همسایه و بازارهای هدف با همکاری هلدینگ‌های بزرگ پتروشیمی، وزارت خارجه، انجمن‌های تخصصی و اتاق بازرگانی.

۷-۷- توسعه زنجیره ارزش محصولات پتروشیمی به منظور تامین نیاز صنایع داخلی و افزایش ارزش میانگین قیمت محصولات صادراتی

۷-۸- استفاده حداکثری از ظرفیت نصب شده در صنعت پتروشیمی از طریق تأمین خوراک پایدار و اصلاح فرآیند واگذاری فرصت‌های سرمایه‌گذاری در توسعه میادین بالادستی جهت جذب مشارکت بخش خصوصی

پتروشیمی و تأمین خوراک‌های مورد نیاز

۷-۹- توسعه تکنولوژی‌های مورد نیاز با شناسایی و تدوین راهبردهای کسب دانش‌های فنی مورد نیاز در صنعت پتروشیمی در افق ۱۰ ساله آتی

۷-۱۰- توزیع عادلانه و هوشمندانه فرصت‌های سرمایه‌گذاری پتروشیمی از طریق اصلاح فرایندهای جاری در زمینه صدور مجوزها و تعیین اولویت‌های دریافت تسهیلات مالی به سمت بخش خصوصی واقعی

۷-۱۱- ایجاد شورای راهبری صنعت پتروشیمی با مشارکت ذینفعان اصلی از جمله هلدینگ‌ها، انجمن صنفی و نمایندگان بخش خصوصی واقعی جهت ایجاد تعامل و تصمیم‌گیری در مسائل کلان صنعت و ایجاد انسجام و هماهنگی خصوصاً در مسائل کلان مانند بازرگانی خارجی جهت جلوگیری از رقابت‌های مخرب، سرمایه‌گذاری، توسعه صنعت و توسعه سرمایه‌های انسانی

۷-۱۲- توسعه زیرساخت‌های لازم جهت توسعه صنعت پتروشیمی

۷-۱۳- اصلاح اساسنامه شرکت ملی صنایع پتروشیمی بر اساس وظایف و مأموریت‌های جدید در قالب یک سازمان توسعه ای

۸- تقویت منابع انسانی و اصلاح ساختار وزارت نفت

سرمایه انسانی به عنوان اصلی‌ترین محرک توسعه صنعت نفت کشور از بالادست تا پایین‌دست می‌باشد. در این صنعت، هیچ ثروتی ارزشمندتر از نیروی انسانی کارآمد، متخصص، بانگیزه و متعهد نیست که خوشبختانه این صنعت از یکی از بزرگترین ظرفیت‌های سرمایه انسانی متخصص در کشور به عنوان یک فرصت بزرگ برخوردار می‌باشد.

در سنوات اخیر به دلایل متعدد این سرمایه ارزشمند مورد بی‌مهری واقع شده و متأسفانه بهره‌وری صنعت نفت در شرایط کنونی به صورت جدی تحت تاثیر این بی‌انگیزگی قرار گرفته است. لذا ضروری است اقداماتی به شرح زیر در خصوص اصلاح نظام‌ها، ساختارها و سیاست‌های سرمایه‌های انسانی صنعت نفت صورت پذیرد:

۸-۱- تعامل سازنده با مجلس شورای اسلامی به منظور اصلاح نظام جبران خدمات کارکنان صنعت نفت با رویکرد بهبود رقابت پذیری صنعت نفت در جذب و نگهداشت کارکنان متخصص صنعت به ویژه در مناطق عملیاتی، سکوهایی بهره‌برداری و حفاری

۸-۲- بهبود وضعیت مستمری بازنشستگان و بازماندگان صنعت نفت و استفاده از تمامی امکانات و ظرفیت‌های قانونی جهت افزایش مزایا و رفاهیات آن‌ها

۸-۳- اجرای کامل طرح طبقه بندی مشاغل کارکنان ارکان ثالث

- ۸-۴- پیگیری مستمر و اجرای بدون وقفه تمامی قوانین مرتبط با امتیازات ایثارگران معزز از قبیل قانون تسهیلات، قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران و قوانین برنامه مرتبط
- ۸-۵- تدوین برنامه ویژه مرتبط با بانوان صنعت نفت با هدف عادلانه شدن تخصیص مزایا، رفع بی‌عدالتی‌ها و ایجاد تبعیض مثبت در ارتقاء به سمت‌های مدیریتی
- ۸-۶- بازتعریف اساسی در نظام سلامت، رفاهیات و مزایای کارکنان و خانواده‌های صنعت نفت و ایجاد مزیت رقابتی و تخصیص عادلانه آن بین نیروها با مدل‌های متنوع قراردادی
- ۸-۷- رقابتی نمودن فرآیند جذب و بکارگیری و افزایش اساسی جذابیت‌های صنعت نفت به منظور فراهم آوردن امکان جذب بهترین نیروهای متخصص بازار کار داخل کشور
- ۸-۸- پیاده‌سازی و استقرار نظام‌های توسعه شایستگی مدیران و کارکنان و تمرکز بر حرفه‌ای‌گرایی
- ۸-۹- بازآرایی ساختار، نظام حکمرانی و نظام مالی صنعت نفت، شفاف‌سازی حدود اختیارات و چابک نمودن ساختار کنونی، تفکیک وظایف اجرایی و رگولاتوری، بازطراحی و اصلاح رابطه مالی وزارت نفت با رویکرد بنگاه‌داری اقتصادی و اداره صنعت نفت بر مبنای افزایش سود
- ۸-۱۰- تدوین برنامه نظام‌مند آموزشی بر اساس مسیر و جایگاه شغلی کارکنان و ارتقای سطح مهارت‌های ایشان

۹- دیپلماسی انرژی

با خروج آمریکا از برجام از اردیبهشت ۱۳۹۷ و اعمال تحریم‌های یک جانبه، صنعت نفت کشور با چالش‌های مختلفی مواجه شده است که این چالش‌ها عمدتاً به سه حوزه (۱) صادرات نفت خام، میعانات گازی و فراورده (۲) نقل و انتقال پول و سرمایه‌گذاری و (۳) واردات کالا، تجهیزات و خدمات مربوط می‌شود. انتظار می‌رود دولت چهاردهم تمام مساعی خود را به منظور رفع تحریم‌ها به کار بندد. اما تا رفع تحریم‌ها، وزیر نفت دولت چهاردهم باید در همین فضای فعلی و با وجود کلیه محدودیت‌های موجود و در محورهای ذیل انجام وظیفه نماید:

- ۹-۱- جذب سرمایه‌گذاری خارجی با استفاده از ظرفیت متنوع‌سازی قراردادهای بالادستی در راستای توسعه و بهره‌وری از میادین نفت و گاز با اولویت میادین مشترک
- ۹-۲- افزایش مشارکت در احداث پالایشگاه و پتروپالایشگاه‌های فراسرزمینی
- ۹-۳- جذب سرمایه‌گذاری خارجی با مشارکت بخش خصوصی در جهت توسعه زیرساخت‌های لازم برای ذخیره‌سازی گاز طبیعی
- ۹-۴- ارزآوری و تأمین پایدار نیازهای داخلی از طریق افزایش سوآپ، ترانزیت و تجارت نفت و گاز

۵-۹- فعال سازی دیپلماسی انرژی و مذاکره با کشورهای مختلف جهان اعم از همسایگان، چین، روسیه و کشورهای غربی را با دو هدف مشخص و تفکیک شده ذیل از ابتدای استقرار دولت چهاردهم:

هدف اول: کاهش اثر تحریم‌ها در حوزه‌های فوق الذکر، یعنی (۱) صادرات نفت خام، میعانات گازی و فرآورده (۲) نقل و انتقال پول و سرمایه گذاری و (۳) واردات کالا، تجهیزات و خدمات

هدف دوم: ترغیب و تشویق کشورهای مختلف به از سرگیری روابط تجاری و اقتصادی با جمهوری اسلامی ایران در بخش‌های نفت، گاز، پتروشیمی و انرژی و کمک به وزارت امور خارجه دولت چهاردهم برای شکل‌گیری یک توافق بین المللی جدید به منظور رفع تحریم‌ها

۹-۶- انجام مشارکت استراتژیک با کشور روسیه در حوزه گاز طبیعی به منظور اتصال شبکه گاز روسیه به شبکه اصلی انتقال گاز ایران در راستای تجارت گاز و تبدیل شدن به هاب گازی و بهره برداری حداکثری از ظرفیت‌های نصب شده کشور به منظور تقویت صادرات به کشورهای همسایه از جمله افغانستان، پاکستان، عمان، کویت، امارات و غیره. در این خصوص تفاهم‌نامه اخیر امضا شده بین شرکت ملی گاز ایران و شرکت گاز پروم روسیه نیازمند پیگیری و بررسی همه ابعاد ژئوپلیتیکی، اقتصادی، فنی، حقوقی و قراردادی می‌باشد.

۹-۷- در خصوص کشورهای همسایه، دیپلماسی مذاکره بر اساس منافع مشترک باید توسط وزارت نفت و شرکت ملی نفت ایران باید به شرح ذیل دنبال شود:

۱. عربستان سعودی: مذاکره برای بررسی امکان توسعه مشترک میادین فرزاد الف و ب، فروزان، اسفندیار و آرش

۲. عراق: مذاکره برای امکان توسعه مشترک میادین خرمشهر و سندباد

۳. کویت: مذاکرات با همکاری عربستان سعودی برای حل مساله میدان آرش

۴. عمان: ادامه مذاکره برای توسعه بیشتر و بهره برداری مشترک از میدان هنگام

۵. امارات: مذاکره برای امکان توسعه مشترک میادین سلمان، فرزام و نصرت

۶. ترکمنستان: مذاکره برای افزایش سواپ و خرید گاز برای رفع ناترازی در کوتاه مدت

۹-۸- استفاده از ظرفیت‌های سازمان‌های بین المللی و معاهدات منطقه ای از جمله OPEC, GECF و BRICS

۹-۹- تشویق سرمایه گذاری خارجی برای صادرات در همه حوزه های بالادستی، میان دستی و پایین دستی

۹-۱۰- حمایت از صادرات خدمات فنی و مهندسی شرکت های پیمانکاری و سازندگان داخلی

۱۰- بهینه‌سازی مصرف سوخت و بهبود شدت انرژی

با توجه به برنامه‌ریزی صورت گرفته برای تاسیس سازمان بهینه‌سازی و مدیریت راهبردی انرژی ذیل ریاست محترم جمهوری در برنامه هفتم توسعه و ضمن تاکید بر ضرورت تاسیس این سازمان، وزارت نفت نیز برنامه‌های ذیل را در راستای افزایش بهره‌وری و بهینه‌سازی در کل زنجیره تولید تا مصرف با رعایت قوانین بالادستی را با همکاری سایر ذی‌نفعان انجام خواهد داد:

۱۰-۱- ارتقاء بهره‌وری انرژی از طریق توسعه بازار بهینه‌سازی انرژی و گسترش و شکوفایی

شرکت‌های خدمات انرژی

۱۰-۲- بهبود بهره‌وری و کاهش مصرف انرژی در کشور:

الف) نیروگاه‌ها: همکاری با وزارت نیرو و سایر نهادهای ذی‌ربط جهت تسهیل سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی برای افزایش راندمان نیروگاههای فسیلی و پشتیبانی از طرحهای تولید انرژی‌های تجدیدپذیر (خورشیدی و بادی و ...) و کاهش مصرف سوختهای فسیلی با ارائه تضامین و مشوق‌های سرمایه‌گذاری **ب) صنایع و بخش خصوصی:** همکاری با وزارت صمت و سایر نهادهای مرتبط جهت:

- ارتقاء فناوری‌های بهره‌وری انرژی در صنایع شامل ماشین‌آلات، فرآیندهای تولید و مصرف کارآمدتر
- ارتقاء کیفیت خودروهای داخلی و عرضه خودروهای کم‌مصرف، هیبریدی و برقی
- ارائه تسهیلات و مشوق‌ها برای افراد و کسب‌وکارها برای استفاده از روش‌های صرفه‌جویی، مانند تخفیف‌ها یا یارانه‌ها
- اعطای تسهیلات لازم برای جایگزینی خودروهای فرسوده با خودروهای جدید کم مصرف

پ) ساختمان، حمل و نقل و کشاورزی: همکاری با وزارتخانه‌های راه و شهرسازی و کشاورزی جهت:

- ترویج و تشویق ساخت ساختمان‌های بهره‌ور از انرژی با بهبود عایق کاری، و استفاده از تجهیزات با راندمان بالا
- انجام ممیزی انرژی برای ساختمان‌های مسکونی، تجاری و صنعتی و ارائه مشوق‌های مالی
- بهبود و ارتقاء زیرساخت‌های حمل و نقل عمومی برای کاهش وابستگی به خودروهای شخصی
- حمایت از تحقیق و توسعه در نوآوری‌های کشاورزی هوشمند متناسب اقلیم
- (ت) وزارت نفت و زیرمجموعه‌ها:
- کنترل، بهینه‌سازی و مدیریت مصرف سوخت در سطح تاسیسات صنعت نفت با اعمال ممیزی‌های موثر

- مدرن سازی شبکه انتقال و مدیریت دقیق و موثر مصارف و هدررفته
- بکارگیری سامانه های دقیق اندازه گیری، سنجش، ارزیابی و نظارتی افزایش راندمان و کاهش تلفات انتقال

ث) اقدامات نظارتی:

- اعمال استانداردها و برچسب های انرژی: برای لوازم، ساختمانها، وسایل نقلیه و تجهیزات صنعتی از منظر مصرف سوخت و جرایم و پاداش های متناسب
- مقابله با قاچاق: همکاری با نهادهای ذی ربط جهت مقابله با اقتصاد زیرزمینی و قاچاق حامل های انرژی

ج) ابزارهای اقتصادی:

- اصلاح یارانه ها: کاهش تدریجی یارانه های سوخت های فسیلی (بدون شوک قیمتی) با هدف گذاری اولیه قیمتی جهت اخذ هزینه تمام شده سوخت (فارغ از ارزش ذاتی خوراک خام)
- هدایت منابع مالی حاصل از واقعی سازی قیمتها: اختصاص بخشی از منابع حاصله جهت طرح های مدیریت مصرف سوخت و تولید انرژیهای تجدیدپذیر و طرحها و سیاستهای منجر به افزایش بهره وری و صرفه جویی انرژی
- افزایش پلکانی هزینه: برای مشترکان پرمصرف یا بی توجه به الزامات ابلاغ شده، تا حد نرخ تمام شده سوخت (شامل ارزش ذاتی خوراک خام)

۱۱- مسئولیت های اجتماعی و محرومیت زدایی

- ۱-۱۱- کمک به توانمند سازی و اشتغال حوزه ای عملیاتی صنعت نفت در راستای محرومیت زدایی و توسعه مناطق مختلف کشور بویژه مناطق
- ۲-۱۱- برنامه ریزی توسعه صنایع پایین دستی در مناطق کم برخوردار به منظور ایجاد اشتغال پایدار و محرومیت زدایی از این قبیل مناطق
- ۳-۱۱- استفاده از ظرفیت های مردمی در اجرای پروژه های عام المنفعه